

Synden

Författare: Jonas Nordén

Synd är inget populärt ämne och kristna anklagas ofta för att tjata om den och tynga ner människor med att påminna om den. Men det är egentligen bara för att kristna vill försöka se verkligheten så som den faktiskt är. Synden är inte ett påhitt av pastorer och präster för att de ska ha arbete. Det är snarare ett universellt faktum, som Bibelns författare också gör klart för oss. Kung Salomo säger i sin bön vid invigningen av templet: *”det finns ju ingen människa som inte syndar”* (1 Kon 8:46). Predikaren skriver samma sak: *”Men det finns ingen rättfärdig på jorden som alltid gör det goda och aldrig syndar”* (Pred 7:21).

Synden är en realitet och finns i världen och hos oss var och en, vare sig vi vill eller inte. Först och främst är det inte specifika handlingar som är synd, utan det är mer av ett tillstånd. Människan begår inte i första hand olika synder, utan människan *är* syndig. Man kan beskriva det som att synden är en sjukdom som får en rad olika symptom. På grund av att människan är syndig så gör hon saker som kan beskrivas som synd.

Bibeln beskriver väldigt ingående människans situation. Den tar livet på allvar och därför även synden på allvar. Det gäller såväl Gamla testamentet som Nya. I Romarbrevet ägnar t.ex. Paulus de tre första kapitlen åt ett detaljresonemang om att alla människor, judar och icke-judar, är syndare inför Gud. Han menar att det inte finns någon skillnad mellan människor: *”Alla har syndat och gått miste om härligheten från Gud”* (Rom 3:23). Lärjungen Johannes uttrycker sig kanske ännu klarare när han skriver: *”Om vi säger att vi är utan synd bedrar vi oss själva, och sanningen finns inte i oss”* (1 Joh 1:8).

Vad är synd?

Men då kommer vi till frågan: Vad är synden? Vad är dess egentliga väsen? I Bibeln finns flera ord som används för att beskriva synd. För det mesta handlar det om att komma till korta eller att gå vilse; att missa målet. Men det finns också ord som betyder ett misstag, en blunder, en inre uselhet, en överträdelse, att gå över en gräns, laglöshet, något som gör våld mot rättvisan, upproriskhet.

De båda ord som är vanligast, att komma till korta och att missa målet, innehåller mer tanken på att synden är ett tillstånd snarare än direkta handlingar. Varje enskild människa har i ursprungsläget missat målet med sitt liv, ett mål som definieras som återförening med Gud. Vi kommet till korta inför Gud och är alla drabbade av det uppror mot Gud som de båda första människorna gjorde (1 Mos 3). Deras längtan efter att själva bli som Gud drog hela människosläktet in i ett tillstånd av synd; ett tillstånd av bortvändhet från Gud. Det är inte gud som vänt sig bort, utan människan. Det svenska ordet synd har sitt ursprung i det tyska ordet *sunde*, som egentligen betyder *sund*. Det ger en ganska bra bild av vad det handlar om. Det finns ett *sund* mellan Gud och människa som inte går att ta sig över i egen kraft.

Alla övriga ord och uttryck som beskriver synden har det gemensamt att de innebär att det existerar en moralisk standard. Det är antingen fråga om att inte nå upp till ett ideal eller att bryta mot en skriven eller oskriven lag. Det antyder också följande ord: *”Den som vet hur man handlar rätt, men inte gör det, han begår en synd”* (Jak 4:17) och *”Den som syndar bryter också mot lagen, ty synd är laglöshet”*

(1 Joh 3:4). I dessa båda ord framkommer det som vi brukar kalla för underlåtenhetssynd (att inte göra det rätta) och verksynd (att göra något felaktigt).

Bibeln förklarar också för oss att människor har olika normer för sina liv. Judarna har Mose lag, grekerna de filosofiska lärorna och andra hedningar lyssnar till samvetets röst. Men alla har ändå svikit sina normer, alla har brutit mot sin "lag" och detsamma gäller för oss. Vilken är vår moralkodex? Det som till stor del ligger till grund för det svenska samhället är faktiskt delar av Mose lag, eller tio Guds bud om ni så vill. Men oavsett vad det är, om det är skolans ordningsregler, deklarationen om de mänskliga rättigheterna, buddistens åttafaldiga väg eller muslimens fem grundpelare, så har vi alla misslyckats med att följa det. Jag är övertygad att vi kommer fram till det om vi är helt ärliga mot oss själva. Bibelns ord är sanna: *"Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen gör det goda, ingen enda"* (Ps 14:3). Innebörden är att ingen finns som alltid och hela tiden gör det goda. Också där är Bibeln tydlig. Den graderar inte synden. En synd är lika illa som tusen synder. I våra ögon finns det små och stora synder, allvarliga och mindre allvarliga. Men det existerar inte i Bibelns värld. En synd är en synd. Konsekvensen är densamma – vi står i skuld till Gud.

Synd skall alltså inte bedömas bara efter de yttre handlingarna. Gud ser alltid djupare än så – han ser till hjärtat, till tankarna och motiven bakom varje ord och handling. Det gör Jesus klart för oss i Bergspredikan, den undervisning som finns sammanfattad i Matt 5-7.

Syndafallet (1 Mos 3)

Berättelsen om syndafallet följer omedelbart efter berättelsen om skapelsen. Skapelseberättelsen ger svar på människans fråga om sin egen existens och världens tillkomst. Berättelsen om syndafallet ger svar på den svåra frågan om det ondas ursprung i människosläktet. Dessa båda berättelser utgör faktiskt grunden för hela Bibelns budskap, som handlar om frälsning och befrielse tillbaka till ursprunget.

Synden finns redan i Guds skapelseverk före människans fall, och den onda makten representeras av ormen som genom sin list förför människan till synd mot Gud. Den onde får inte lov att komma till människan med en ängels härlighet eller med himmelska väsens auktoritet, utan bara förklädd till ett kryp på den jord som människan fått i uppdrag att råda över.

Gud har satt "trädet som ger kunskap om gott och ont" i Edens lustgård och förbjudit människan att äta av frukten från det (1 Mos 2:17). Människan får alltså inte en mängd bud och förbud som rör många olika saker, utan bara detta enda, enkla bud. På så sätt hävdar Gud sin rätt att vara Herre, samtidigt som det lydndsprov han sätter människan på är väldigt enkelt. Budet är också mycket lätt att hålla, eftersom människan har ett överflöd av allt och kan äta av alla andra träd i lustgården. Hon lider inte brist på något.

Men Djävulen frestar människan till olydnad mot detta enda bud och han gör det genom att rikta sitt angrepp mot det som är det centrala i människans gudsförhållande: hennes tro på Gud och hans ord (1 Mos 3:1). Satan sår in tvivel i människosjälen på Guds godhet och kärlek. Han frestar med "gudslighet": *"...ni blir som gudar"* (1 Mos 3:5). Den satanska synden är alltid förbunden med avsikten att själv bli gud och herre över sitt liv. Fallet manifesterar sig här i öppen trots och olydnad mot Gud.

Efter fallet grips människan av fruktan och skuld känsla. Gud fördömer synden, men ställer sig samtidigt på människans sida mot den som förförde henne till synd i och med att han ger löftet om "kvinnans avkomma" som skall krossa Djävulens makt (1 Mos 3:15). Därmed är syndafallet insatt i sitt sammanhang. Förbindelsen är upprättad både bakåt med skapelsen och framåt med återlösningen. Människan är efter denna händelse på samma gång under Guds dom och under Guds löfte om räddning från syndens tillstånd och konsekvenser. Genom Guds frälsande ingripande ska hon föras tillbaka till det som hon nu har fallit från.

Arvssynden

En bred och djupgående behandling av ämnet synd får vi i flera utav Paulus brev, med särskild betoning på Romarbrevet. Här ger aposteln sin mest omfattande systematiska framställning av det stora temat: synd och frälsning.

Först konstaterar han att syndens värde är universellt. Det omfattar hedningarna (alla icke-judar), som fastän de kunde känna Gud genom hans uppenbarelse i skapelsen vände sig till avgudadyrkan och synd (Rom 1:19 ff). Paulus följer inte den vanliga judiska uppfattningen om att alla hedningar var syndare eftersom de inte hade eller kände till Mose lag. Han hävdar istället att hedningarna är syndare därför att de inte lever efter Guds lag, så långt denna ännu är känd för dem och kan vara normerande för deras samveten. Guds lag är ursprungligen inskriven i alla människors hjärtan, eftersom vi har vårt ursprung i honom. Syndafallet har inte helt kunnat utplåna den, även om den blivit fördunklad (Rom 2:12-16).

Därefter övergår Paulus till att anklaga också judarna för synd. De var betrodda med Guds ord och Guds lag på ett unikt sätt och de hade därför syndat mot ett större ljus (Rom 2:17 ff; 3:2). Om både judar och hedningar kan det därför sägas: *"Alla har syndat och gått miste om härligheten från Gud"* (Rom 3:23).

Denna universella synd hänger samman med en nedärvd syndaskuld och syndanatur, som kan spåras tillbaka till det första syndafallet, då synden kom in i världen. Adams synd står som prototypen för synd. Den är inte enbart roten till alla synd i människosläktet, utan den är på sitt sätt representativ. Adams synd är hela mänsklighetens synd. På grund av denna synd har alla människor kommit under Guds dom. Detta visar sig genom att döden, som är syndens straff, har kommit över alla (Rom 5:12). Även de som inte själva har begått synd i likhet med Adams överträdelse, som alltså egentligen inte kan belastas med någon personlig skuld, är innefattade i denna universella dom från Gud (Rom 5:14).

Denna uppfattning, av kollektiv synd och skuld, är svår för oss moderna människor att ta till oss. Det känns onaturligt för vår tid då det individuella betonas så starkt. Men detta var alls inget främmande för vare sig Paulus eller de första kristna som läste hans brev. I Gamla testamentet är det vanligt förekommande att en familj, en släkt, en stam eller ett helt folk får stå till svars kollektivt för den enskilda individens synd. Som exempel kan vi nämna Akans synd (Jos 7:24 ff), Davids folkräkning (2 Sam 24:1 ff) och möjligheten att dra synd över landet (5 Mos 24:4). Paulus drar denna tanke hela vägen till att gälla inte bara judar, utan hela människosläktet. Alla har blivit syndare genom Adams olydnad. Detta för att alla också ska kunna bli rättfärdiga genom Jesus Kristus och hans rättfärdiga gärning. Så måste vi tolka och förstå Rom 5:18-19: *"Alltså: liksom en endas överträdelse ledde till fällande dom för alla människor, så har också en endas rättfärdiga gärning lett till frikännande och liv för alla människor. Liksom en enda människas olydnad gjorde alla till syndare, så skall en endas lydnad göra alla rättfärdiga."* Här talar Paulus om Adam och Jesus Kristus.

Gud vill rädda från synd

Anledningen till att vi i kyrkan talar så mycket om synd är alltså att vi någonstans inser att vi är besmittade av den vare sig vi vill eller inte. Vi förstår att synden är en allvarlig realitet i våra liv, som vi inte kan bli av med på egen hand. Vi talar inte om synden för att vi ska känna oss sämre som människor eller för att trycka ner någon. Tvärtom. Vi har nämligen också börjat förstå att det finns ett sätt att bli fri från synden och dess konsekvenser.

När vi säger att Gud fördömer synden, så är det inte detsamma som att Gud fördömer syndaren. Syndaren, alltså "människan bakom synden", är alltid föremål för Guds kärlek och Bibeln säger uttryckligen att "*Gud... vill att alla människor skall räddas*" (1 Tim 2:3-4). Gud vill ge nåd, förlåtelse och visa barmhärtighet mot alla människor. Han vill rädda oss från syndens makt och det är det som är så fantastiskt. Det är därför vi talar om synden, så att vi ska kunna se den, erkänna den, bekänna den och bli av med den genom att låta Jesus förlåta den och utplåna den. Det har han gjort en gång för alla i och med sin död på korset. Därför kan du och jag idag med frimodighet överlåta vår synd till Jesus och av honom istället ta emot det som är raka motsatsen: Förlåtelse, Nåd, Sanning och Evigt liv. Det var detta som Martin Luther kallade för "det saliga bytet".